

Sos. dem. ennen 24,8% nyt 24%
Lyyli Aalto: *Lavonlinnassa 17/11-68*
Mikkelin piirin neuvottelut.

Sos. dem. naisten tehtävää kunnallispolitiikassa.

Jos luulette minun pystyvän neuvomaan, mitä sosialidemokraattisten naisten tulisi tehdä sellaisissa kunnissa, joissa ^{meillä} heitä ei ollut vielä viime kunnallisvaaleissakaan yhtään edes ehdokkaana, niin vaaditte minulta liikaa. Sellaisiakin kuntia oli maassamme vielä paljon ja vielä enemmän jäi niitä kuntia, joiden valtuustoihin ei tämänkään syksyn kunnallisvaaleissa vielä tullut yhtään sos. dem. naista. Valitettavasti tilastot eivät vaalipiireittäin ole vielä valmistuneet, mutta omasta vaalipiiristäni Hämeen Eteläisestä voin tuoda teille terveisiä, että saimme nyt 34 naisvaltuutettua, mikä on yhdeksän naista enemmän kuin tähän saakka. Luultavasti muissakin vaalipiireissä mentiin ainakin tällä vauhdilla eteenpäin.

Ennenkuin oikeastaan voidaan edes puhua sosialidemokraattisten naisten panoksesta kunnalliselämään, se mielestäni edellyttää vähintään yhtä sos. dem. naista valtuustossa. Niissä kunnissa ja muissakin pitäisi tehostaa naistenkin politikoimisen tärkeyttä ja tulisi pyrkiä poistamaan niitä esteitä, joiden vuoksi naiset eivät tähän saakka ole ehkä voineetkaan tulla poli-

tiikkaan mukaan. Poliitiikan ymmärtäminen on maassamme vielä oppineidenkin ihmisten keskuudessa hämmästyttävän vähäistä. Kun Turengin työväenyhdistys äskettäin kutsui vieraakseen Turengin Yhteiskoulun opettajat, niin vanhempainneuvoston puheenjohtajana toimiva filosofian tohtori esitti kysymyksen, että toimiiko ^{parissa} tämä yhdistys yhden työväenpuolueen/vai onko tässä toiminnassa mukana useampia puolueita. Paikkakunnalla asuva filosofian tohtori ei oikein ollut niinkuin selvillä eri puolueitten työväenyhdistyksistä. Sitten sama henkilö esitti paheksumisensa sen vuoksi, ettei mikään puolue aseta esim. valtuustoehdokkaikseen kuin vain oman puolueen ehdokkaita ja jos esim. opettajat haluaisivat osallistua oman kuntansa asioitten käsittelyyn, niin heidän pitäisi esiintyä niinkuin lappu kaulassa, että edustan vain tätä puoluetta ja kuitenkin heiltä odotetaan ehdotonta puolueettomuutta. Joku yhdistyksemme jäsen vastasi, että ehdotonta puolueettomuutta niin opettajalta kuin muiltakin virkamiehiltä edellytetään vain työssä, mutta tottakai jokainen saa ja jokaisen tulisiikin demokratiassa purjehtia jonkun määrätyn poliittisen ohjelman alla. Sen vuoksihan eri puolueita vapaassa demokratiassa on, että ne

omissa puoluekokouksissaan hyväksymiensä ohjelmien perusteella pyrkivät muuttamaan yhteiskuntaa niiden tavoitteiden mukaisiksi ja niillä keinoin, mitä ohjelmissaan ovat itselleen hyväksyneet. Samasta syystä esim. sosialidemokraattinen puolue ei voi asettaa ehdokkaikseen yhteiskunnallisiin luottamustehtäviin muita kuin niitä henkilöitä, jotka jo etukäteen, vähintään kolmea kuukautta ennen luottamustoimeen asettamista, ovat tulleet puolueen jäseniksi ja siten vapaaehtoisesti halunneet liittyä kannattamaan niitä ajatuksia ja niitä pyrkimyksiä, joihin sosialidemokraattinen puolue ohjelmissaan pyrkii. Muutenhan saat-taisivat n.s. villit edustajat tärkeissä ratkaisuis-sa äänestellä miten sattuu ja siten vaarantaa puo-lueen pyrkimyksiä. Joku Filosofian tohtori voisi kyllä esim. kouluasioissa liikkua täysin sosialide-mokraattien linjoilla, mutta kun esim. valtuustossa tulee esille paljon muitakin asioita, joista filoso-fian tohtorilla voisi olla vallan toisenlaiset käsi-tykset kuin sosialidemokraattisen puolueen jäsenillä sanokaamme nyt vaikka kunnassa tärkeitten virkojen perustamisessa ja niiden henkilöitä valittaessa tai myönnettäessä määrärahoja sosiaalitoimeen tai suori-

tettaessa suuria ostoksia kunnalle. Tällöin joku puolueeseen kuulumaton filosofian tohtori mieluummin voisi antaa kunnan ostot SOK:laiselle osuusliikkeelle, jos vielä sattuu olemaan sen hallintoneuvostossa, vaikka OTK:laisen osuuskaupan tarjous olisi ollut pennilleen sama. Sosialidemokraattinen työväenliike kulkee niinkuin käsi kädessä monen muunkin sosialidemokraateille tärkeän aatteen kanssa ja yksi on juuri edistysmielinen osuuskauppaliike, jonka edustajiston vaalit ovat ensi pyhänä. Sivumennen sanon, että osuuskauppojenkin edustajistoihin pitäisi saada paljon nykyistä enemmän aktiivisia naisia, jotka pistäisivät siinäkin liikkeessä vähän enemmän tuulemaan. Monta asiaa on niinkuin annettu luisua käsistä vain sen vuoksi, ettei ole mukana jo yläpään portaissa ollut myös naisia.

Palaan taas siihen, että sos.dem. naisten koulutus ja kasvatus kunnalliselämääinkin on alettava omissa perusjärjestöissä, mieluummin jo Nuorissa Kotkissa ja viimeistään Sos.dem. Nuoriso-osastoissa. Sillä harvoin sellainen aktiivinen tyttö, joka on jo toiminut nuoriso-osastossakin tyytyy naimisiin

mentyäänkään jäämään pois kaikesta järjestöelämästä
Yhteistyksen nuoriso-osastoissa ja kunnalliselämässä

Oikeastaan syy siihen, jos ei vastaisuudessakaan
ala ilmaantua naisia nykyistä enempää kunnallisiinkaan
tehtäviin, on meissä äideissä itsessämme. Itsehän vie-
läkin melkein poikkeuksetta kasvatamme lapsemme rooli-
jakoisesti. Emme vaadi esim. peruskoulun opetusohjelmii
kaikille lapsille perusopetusta kodinhoitoon. Päin-
vastoin olen nähnyt tehdyn suunnitelluissa opetusohjel-
missa, on vähennetty entisistäkin käytännön opetuksen
tunneissa teoreettisen opetuksen hyväksi. Vastaisuudes-
sa saamme peruskouluistamme sellaisia tulokkaita, joist
ei ^{monikaan} yksikään osaa laittaa edes läskisoosia käytännön
elämässä, mutta tietää kyllä mustekalan ruuansulatuksen
sekä muistaa ~~uskososien~~ ^{tuin} uskonsosien vuosiluvut. Tämä
johtuu siitä, että meillä on yhä sellainen herrastus
niinkuin päämääränä, että meistä jokaisen on osattava
joku sana kieliä ja geometriaa, vaikkemme ikinä niitä
elämässämme monikaan tarvitse. Mutta sen sijaan ei us-
kota, että jokaisen pitää osata huushollityöt, ainakin
tuntuu siltä, ^{mutta} ~~kun~~ niiden opetusta ei missään koulussa
huomioida tärkeinä ja pakollisina aineina. Siitä huoli-
matta vastaisuudessakin varmaan pidetään hyvin huonona
perheenäitinä sellaista naista, joka ei ansiotyön ohel-
la kunnialla selviä myös perheenäidin kotitehtävistä.

yleisesti viela
Mutta sitä ei niinkuin (pidetä tärkeänä, että monen kodin yhteissummassa, kunnassa tottunutkaan perheenäiti olisi välttämätön mukana silloin kun tehdään päätöksiä *koulupolitiikassa, sairaalapolitiikasta,* kouluista, sairaaloista, teistä, kättilöistä, *sosiaalipolitiikasta* vanhainkodeista, vanhusten vuokra-asunnoista, lasten päiväkodeista tai palokunnista. Luullaan, etteivät naiset koskaan opi ymmärtämään tarvitaanko tällaisia kunnissa ja miten paljon niihin kannattaa uhrata yhteisistä veromarkkoista.- Naisilla on vain yksi keino tästä tilanteesta pääsemiseksi ja se on se, että myös naiset liittyvät jäseniksi työväenyhdistyksiin, *sos. dem. naisten tavoitteista* puhuvat *naista asioista* siellä ja perustavat omia naisjaostoja, joissa paremmin kehtaavat *osallistua myös kunnallisyhteisöjen sos.* harjoitella puheenvuorojen käyttöä. Jos joku oman naisjaoston jäsenistä saadaan jo tuupatuksi valtuustoon saakka, silloin on niinkuin pää auki myös sosiaalidemokraattisten naisten kunnallispolitiikalle.

Sosialidemokraattisella puolueella ei ole erikseen kunnallishjelmaa naisille ja miehille, mutta silti siellä on monia asioita, jotka kiinnostavat paljon enemmän naisia kuin miehiä ja taas asioita jotka kiinnostavat enemmän miehiä kuin naisia. Ei esim. miehille ole ollenkaan niin päivänpolttava

lasten päivähoidon järjestely kuin se on monelle perheenäidille. Tai miehiä voi kiinnostaa jokin /tai vanhusten vuokra-asunnot moottorirata paljon enemmän kuin paikallissairaalan saaminen kaupunkiin.

Muutenkin elämme varsinkin maalaiskunnissa voimakasta murros- ja kehityskautta, joka myllertää vanhaa kuntajärjestelmäämme ehkä voimakkaimmin kuin mikään muu muutos tähän saakka. Onhan eduskunta säätänyt kuntien yhdistämiseen tähtäävän lain, josta kepu ~~teki~~ ennen kunnallisvaaleja repäisi vaatteensa ja syytti ^{toiste} laista meitä, vaikka se hyväksyttiin aivan yksimielisesti eduskunnassa. Eikä sillä lailla vielä mitään kuntia pakkoyhdist^{etä}, vaan ainoastaan valitut toimikunnat velvoitetaan määräaikaan laatimaan kuntien yhdistämissuunnitelma. Eikä pieniä kuntia tarvitse varmaankaan pakkoyhdistää. Olen aivan varma, että ennen vuotta 1980 pienet ja heikot kunnat itse ovat moneen kertaan anoneet pääsyä jonkun toisen kanssa yhteen, sillä niistä muutt^a työkykyinen väki suuriin voimakkaisiin kuntiin tai kaupunkeihin, elleivät pikkukunnat itse tajua, ettei sellaisessa kunnassa kukaan viihdy, joka ei pysty tarjoamaan työtä. Ei

edes harjoittelijan paikkaa kaupungista saanut äs-
kettäin eräs köyhä ~~opiskelijapikkukunnan~~^{kunnan} opiskeli-
jatyttö, sillä kaupunki ^{usein} ottaa vain oman kunnan jäse-
niä harjoittelijoiksikin. Ei pikkukunnassa ole suur-
talouksien laitosharjoittelijapaikkaa, kun ei pikku-
kunnassa ole mitään keskuskeittiöitä. Pikkukunnat ei-
vät yksinään pysty enää lähivuosina suoritutumaan
peruskouluun^{erilaisista} enempää kuin sairaalalämenoistakaan, joten
on aivan turhaa kiivailua kepulaisten linnakkeeksi
heittäytyneeltä Maalaiskuntien Liitoltakin moittia
sosialidemokraatteja pikkukuntien pakkoliittämisestä.
Luulen, että muutaman vuoden kuluttua täytyy ^{valtion} pakkoo
käyttää siinä suhteessa, että varakkaammat kunnat
eivätkä kaupungit eivä sovinnolla huoli velkaisista
ja harvaanasutuista pikkukunnista, joista tulee vähän
verotuloja, mutta rasituksia sitäkin enemmän. Sosia-
lidemokraatteina valtuustoissa edustamme siis sitä
kantaa, että näissäkin asioissa on ajoissa tehtävä
taloudellisiin tosiasioihin perustuvia suunnitelmia,
joita aina tarpeen mukaan voidaan ryhtyä toteutta-
maan. On kai se nyt parempi, että saisimme edes
yhden kunnan keskuksen joka maakuntaan, jotta maa-
laiskuntienkin liikaväki saisi sieltä työtä, eikä
tarvitsisi lähteä enää sadoin tuhansin ulkomaille

työnhakuun, kuten tähän saakka on pitänyt tehdä. Maakunnalliset keskuksset olisi pyrittävä luomaan niin voimakkaiksi, että niillä olisi edellytyksiä uusiin teollisiin suuryrityksiin. Kepu vaatii yhä työpaikkoja ^{aina kaikkien} ihmisten asuntojen lähelle, mutta me olemme jo todenneet, että työvoiman on oltava liikukuvaa ja työpaikat muodostukoot sinne, missä niillä on parhaat taloudelliset edellytykset, kunhan pysyvät Suomi-nimisen maan sisäpuolella. Eihän ^{maan -} teitäkään ^{rakentaa} voida yksinomaisina suurtöinä ihankaiken ~~tehdä~~, koska niistä ei muodostu pysyvää työpaikkaa kellekään. Tämä hallitus onkin merkittäväällä tavalla ja hyvällä tukoksella noudattanut ~~sen~~ sosialidemokraattien vaatimusta pysyvien työpaikkojen luonnissa. Mutta maataloudesta ja metsätöistä vapautuu vuosittain niin monta kymmentä tuhatta uutta työntekijää, että valitettavasti teollistamistahtimme ei ole voinut tarjota yhtä-äkkiä niin paljon uusia työpaikkoja. Kuntienkin talouteen tämä kautta maailman ulottuva lama on vaikuttanut, mutta kunnallisvaalit kyllin selvästi sentään osoittivat, ettei sen muodostumisesta kansa ~~sentään~~ sosialidemokraatteja syyttänyt, sillä meidän olemme jo yli 10 vuotta selittäneet, mihin joudutaan, ellei teollistamiseen tositeolla ryhdytä.

Juuri nyt työttömyyskautena on sosialidemokraattisten naistenkin valtuustoissa kiinnitettävä huomiota siihen, että nyt olisi pyrittävä tehostamaan kunnallista asuntorakennustoimintaa, kehittyvissä kunnissa laadittutettava tarvittavat rakennuskaavat ja huolehdittava, että niihin tulee myöskin riittävästi lasten leikkikenttiä. Nyt on työvoimaa rakentamaan kunnallistekniikkaa, vanhusten vuokra-asuntoja, lasten päiväkoteja, lasten leikkikenttiä, uimaloita ja urheilutaloja. Kirjastokin voi tehokkaasti palvella myös työttömiä. Ei tarvitse aikaansa kuluttaa hukkaan, sillä Työväen Sivistysliiton kirjekurssien ja hyvän paikallisen kirjaston avulla voi opiskella yhtä ja toista. Ammattikoulutusta tulisi tehostaa ja yrittää nuorille edes jotenkin ammatinvalkeita. Työllisyyskursseissakin on vaan se paha ja mielestäni käsittämötön puoli, ettei niitä järjestetä niilläkään paikkakunnilla, joilla kunnat ovat hankkineet kalliit koneistukset, ellei heti ole osoittava kurssilaisille työpaikkoja. Ei kai se opinsaaminen johonkin ammattiin hukkaan missään tapauksessa menisi, vaikkei kaikille ihan heti työtä löytyisikään. Eiväthän muutkaan opiskelijat nykyisin ole ollenkaan varmoja, saavatko edes harjoittelijan paikkaa valmistuttuaan parinkymmen vuoden lu-

kemisen jälkeen johonkin ammattiin.

On myös uusittu oppisopimuslaki, jota tulisi kehittää.
Niillä paikkakunnilla, joissa jo ennen viime

syksyn kunnallisvaaleja osattiin laatia selvä etukäteisohjelma, että tähän ja tähän pyrimme kunnassamme, jos valitsijat antavat meille luottamuksensa vaaleissa, on nyt tietenkin naisvaltuutettujenkin helpompi toimia. Pitää vain katsoa, että mitä me taas lupasimmekaan yrittää, olkoon se sitten uusien työpaikkojen yrittämistä, ammattikoulutuksen tehostamista, sairaalapaikkojen ja avohuollon tehostamista tai vanhusten vuokratalon tai lasten päiväkodin rakentamista tai kaikkia näitä, kuten monessa kunnassa luvattiin.

Kuntahan ei itse suoranaisesti voi lopultakaan poistaa työttömyyttä, mutta jos kunta on riittävän suuri ja varakas, niin se voi luoda sellaisia edellytyksiä, kuten halpaa ^{tehtä} maata, sähköä, vettä ja hyviä teitä, jotka ovat perusedellytykset nykyaikan uuden teollisuuden saamiselle alueelleen. Joka kunnanhan ei suurteollisuuslaitoksia varmaan koskaan Suomessa tulla saamaan ja senvuoksi mielestäni yhteis-
alueellista/toimintaa tulisi tehostaa. Pitäisi olla jokin elin, joka maksua vastaan valmistaisi edes alueellisia tutkimuksia eri yhteiskunnan sektoreilt.

Meillä esim. Maakuntaliitto suorittaa erilaisia tutkimuksia. Sosialidemokraattisen naispiirinkin aloitteesta on tutkittu m.m. vanhusten asemaa vaalipiirimme alueen kunnissa ja tässä on minulla mukana tänä keväänä valmistunut tutkimus sellaisten lasten päivähoidosta, joiden äiti käy ansiotyössä. Tällaista tutkimustoimintaa voitaisiin jatkaa esim. opiskelevien nuorten taloudellisesta asemasta, mitä me esitimme seuraavaksi tai jollakin paikkakunnalla pitäisi selvittää esim. uusien asuntojen tarve, puhumattakaan tietutkimuksista tai kirjastojen tai palotoimen yhdistämisestä tai keskittämisestä määrättyillä alueilla. Olen sitä mieltä, että esim. koulu- ja sairaalatoimessa on maassamme tehty lukemattomia virheinvestointeja ja rahanhukkaa vain sen vuoksi, ettei ole edes alueellisia tutkimuksia, mitä kouluja tai sairaaloita kullakin talousalueella tai läänin tai kuntainliiton alueella pitäisi olla ja mikä olisi niiden ihanteellisin sijaintipaikka. Itse tiedätte, miten jokin vajaamielislaitos voidaan vielä nykyaikakin rakentaa kauaksi liikemaailmasta huonojen liikeyhteyksien taakse. Äidit heti käsittävät tällaiset virhesijoitukset, sillä he käsittävät, että po-

tilaat kaipaavat myös omaisiaan, jonka vuoksi laitosten yhteys muuhun maailmaan ei saisi olla vaikeiden matkojen takana.

Kunnalliselämä on aivan kuin perhe. Jos siinä pidetään äitiä tärkeänä ei sitä saisi unohtaa kunnan kaan toiminnoista. Siinä tarvitaan naisten kekseliäisyyttä ja isien laskelmointia ennenkuin se menee eteenpäin, vaurastuu ja pystyy kasvattamaan nuorisonsa ammattitaitoiseksi ja suo vanhuksilleen leppoisan elämänehtoon. Naisilla ei enää ole varaa jäädä yhteiskunnassa vain sivustakatsojiksi. Kehittyvä kunnalliselämämme erikoisesti kaipaa myös naisten monipuolista panosta.

...käsittelyä ja lausuntoja, jotka voimakas
...ten yhteys muuhun maailmaan ei saisi olla vaikeiden
...maailman tekemä.
...kunnalliselämä on aivan kuin perhe. Jos alin
...pidetään äitiä tärkeänä ei äiti saisi unohtaa kunnan-
...kaan toimintatapa. Äitiä tarvitaan naisten keskeis-
...äytyä ja isien lauselmoina ennen kuin se menee.
...eteenpäin, vaurasta ja pöytä keuhkomaan muuttamis-
...ammattitaitoisesti ja suo vanhustaloon leppoisaa elä-
...mään. Naisilla ei enää ole varaa jättää yhteiskun-
...nassa vain aivan yksin. Kehittyvä kunnalliselämä
...määrä erikoisesti kaipaavien naisten monipuolista pa-
...nosta.

*Suomen kunnissa päätetään
...avain liian paljon tunneperusteis-
...sen sijaan, että huomioitaisiin tosiasiat.*